

Lausunto Boliden Kokkola Oy:n jätealueen päivitetystä ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisesta lupahakemuksesta Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastolle

Rakennus- ja ympäristölautakunta 25.06.2025 § 82
126/11.01.00/2024

Valmistelija Johtava ympäristötarkastaja Tuomas Hirvijoki,
Kaupunkilupapäällikkö Juhani Hannila

Asia

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto pyytää lausuntoa Kokkolan kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselta Boliden Kokkola Oy:n jätealueen päivitetystä ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisesta lupahakemuksesta.

Lausunnon kuulemisaika on 28.5. - 4.7.2025. Kuulutus ja hakemusasiakirjat ovat nähtävillä aluehallintovirastojen verkkosivuilla osoitteessa <https://ylupa.avi.fi>.

Nykyisen jätealueen ja laajennusalueiden sijainnit on esitetty liitteessä A.

Liite A Sijainti

Päivitetty lupahakemus

Kokkolan rakennus- ja ympäristölautakunta on antanut lausunnon aiemmasta vireillä olleesta hakemuksesta 28.2.2024. Kaupunginhallitus antoi asiasta samansisältöisen, mutta täydennetyn lausunnon 11.3.2024. Myöhemmin Boliden Kokkola Oy on täydentänyt ja muuttanut hakemustaan. Aiempi hakemus on korvattu kokonaisuudessaan päivitetyillä hakemusasiakirjoilla ja muutetuilla suunnitelmilla.

Boliden hakee ympäristölupaa nykyisen jätealueen laajentamiselle itään ja pohjoiseen sekä sen vaiheittaiselle sulkemiselle ja nykyisen jätealueen patopenkereiden tuki- ja sulkemisrakenteiden toteuttamiselle. Ympäristölupaa haetaan siten, että nykyisestä voimassa olevasta koko tehtaan ympäristöluvasta (Nro 236/2020) siirretään jätealuetta koskevat lupamääräykset haettavaan jätealueen ympäristölupaan luvun 22.2 mukaisesti ja lupamääräyksiä muutetaan luvun 22.3 mukaisesti. Uutena lupamääräyksenä on altaiden 8A ja 8B tyhjentäminen (luku 22.4). Jatkossa jätealuetta koskisi tehtaiden ympäristöluvasta erillinen ympäristölupa.

Päivitetystä lupahakemuksesta on jätetty pois mm. vaihtoehto nykyisen jätealueen korotuksesta + 60 m tasolle. Päivitettyyn hakemukseen laajennusalueiden rakenteita on myös muutettu. Aiemmassa hakemusversiossa laajennusalueet olivat suurempia ja

ne oli suunniteltu nykyiseen jätetäyttöön nojaavina rakenteina. Tämänhetkisessä hakemuksessa laajennusalueet ovat erillisinä alueina.

Osalle toiminnoista haetaan lupaa aloittaa toiminta mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta ympäristönsuojelulain 199 §:n mukaisesti.

Laajennuksesta on tehty ympäristövaikutusten arviointimenettely (YVA), josta yhteysviranomaisena toimiva Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus on antanut lausuntonsa 7.3.2018. Hakemuksen täydennykseen on liitetty myös rikkirikasteen hyötykäyttöä koskevan YVA-menettelyn asiakirjat. Rikkirikasteen YVA-menettelyssä on kuvattu rikin nostoa. Hakemukseen on liitetty myös Natura-arviointeja koskevat asiakirjat.

Hakemukseen on liitetty pohjavesimallinnus, arvio suotoveden pumppauksen vaikutuksesta pohjaveteen, sekä toimintaa koskeva riskinarviointi.

Pohjavesimallinnuksen mukaan normaalitilanteessa pohjaveden virtaus on jätealueen suuntaan, eikä jätealueelta siten kohdistu vaikutuksia ympäröivään pohjaveteen. Hakijan mukaan tätä tukevat myös pohjavesitarkkailusta saadut tulokset. Jätealueeseen liittyviä riskejä hallitaan pääsääntöisesti ennaltaehkäisemällä vaarallisia tilanteita, esimerkiksi toteuttamalla riskinarvioinnissa kuvattuja pölynhallinnan toimenpiteitä sekä varautumalla vesienhallintaan liittyviin häiriöihin ja vaurioihin jo ennalta. Jätealueen etelä-, länsi-, ja pohjoisreunalle suunniteltu tukipenger on riskinhallintarakenne, jonka tarkoituksena on varmistaa jätealueen turvallinen sulkeminen ja vahvistaa nykyisiä patorakenteita. Rakennettavat tukipenkereet ovat osa jätealueen lopullista sulkurakennetta.

Boliden on esittänyt päivitettyssä hakemuksessa ajantasaisia tietoja tehdyistä pölynhallintatoimenpiteistä ja niiden vaikutuksista pölyämiseen. Hakemukseen on liitetty jätealueen pölyämisestä laadittu mallinnus ns. pahimmassa mahdollisessa tilanteessa, jossa pölynhallintaa ei ole huomioitu. Mallinnusten perusteella ilmanlaadun raja- ja ohjearvot eivät ylity asuin- ja lomarakennuksilla, vaikka huomioidaan arvioidut taustapitoisuudet. Hakemuksen mukaan raja- ja ohjearvojen ylityksiä voi tapahtua pienillä alueilla jätetäytön lähellä. Ylitysvyöhykkeet eivät mallinnuksen perusteella yllä Natura-alueelle tai suojelualueelle. Pölyn mukana leviävien haitta-aineiden määrä ja niiden vaikutukset luvan hakija on arvioinut vähäisiksi.

Hakemuksen mukaan melutason ohjearvot eivät ylity lähimmissä altistuvissa kohteissa toiminnan muutoksen jälkeen. Luonnonsuojelualueen länsiosassa laskennallinen melutaso voi ylittää päiväohjearvon. Tärinää aiheuttaa toiminnan aikana jätteiden kuljetus, joka vastaa normaalia tieliikenteen aiheuttamaa tärinää ja vaikutus arvioidaan hakemuksessa merkityksettömäksi.

Vesilain mukainen hakemus koskee kaatopaikan tukipenkereen rakentamista osittain vesialueelle ja kyseisen merialueen pohjan

ruoppausta. Hakija on samalla pyytänyt vesilain 3 luvun 16 §:n mukaista valmistelulupaa.

Hanke sisältää merenpuoleisen tukipenkereen rakentamisen ja tarvittaessa koheesiomaiden ruoppauksen. Ennen rakentamisen ja mahdollisen ruoppauksen aloitusta asennetaan suojaverho samentuman leviämisen estämiseksi. Ruoppaustyö kestäisi yhden avovesikauden.

Jätealueen ja Kokkolan satama-alueen välillä on kapea vesialue, johon johdetaan Bolidenin sekä muiden toimijoiden käsitellyt jätevedet. Ennen tukipenkereen rakentamista kapea vesialue putkitetaan ja täytetään maamassoilla. Putkitetun osuuden jälkeen jätevedet virtaavat mereen tukipenkereen vierellä. Purkupiste, jossa käsitellyt jätevedet sekoittuvat meriveteen, ei muutu.

Jätevesien nykyinen purkukanava putkitetaan ja putkituksen pituus tulee olemaan noin 90 m. Alue on kuitenkin satama- ja teollisuusaluetta, joten hakija katsoo, etteivät vaikutukset ole merkityksellisiä. Mahdollisessa tilanteessa, jossa Kokkolan Sataman satamakentän laajennusalue on rakennettu, laajennusalueen ja merenpuoleisen tukipenkereen väliin jää kanaali, jonka leveys merenpohjan tasolla on 6–12 m. Suunnitelmien mukaan jätevesien purkuputki päättyy nykyisen satama-alueen reunaan ja putkitetun osuuden jälkeen jätevedet virtaavat mereen tukipenkereen ja sataman laajennusalueen väliin jäävässä kanaalissa. Nykyisen purkukanavan putkittaminen ei muuta jätevesikuormituksen määrää (KIP pohjoinen). Tukipenkereen rakentamisella ei ole hakemuksen mukaan vaikutuksia merialueen nykyisiin virtauksiin tai virtauksiin Kokkolan sataman mahdollisen laajennusalueen rakentamisen jälkeen.

Liitteessä B on esitetty vertailu 7.7.2022 vireille tulleen ja nyt päivitetyn hakemuksen välisistä merkittävimmistä eroista.

Liite B Hakemuksien väliset merkittävimmät erot.

Ehdotus lausunnoksi

Pölyäminen

Kokkolan ympäristönsuojeluviranomainen katsoo, että jätealueen ja liikennöintialueiden täyttötoiminnan aikaisen kastelun tai muun pölynsidonnan tulee olla niin tehokasta, että pölypäästöjen leviäminen ilmateitse jätealueelta ja liikennöintialueilta on mahdollisimman vähäistä. Pölypäästöjen hallintaa tulee tehostaa nykyisestä paremmaksi.

Laajenemisaalue pohjoiseen ja luontovaikutukset

Kokkolan ympäristönsuojeluviranomainen pysyy aiemmin (28.2.2024) antamansa lausunnon kannalla ja perusteissa ja toteaa, että pohjoisen laajenemissuunnan osalta luvan myöntämisen edellytyksiä ei ole, koska lupamääräyksilläkään ei voida estää

haitallisia vaikutuksia Rummelö-Harrbådan Natura-alueen luonnonarvoihin. Kokkolan ympäristönsuojeluviranomainen toistaa aiemmassa lupahakemuksessa esitetyt asiat luontovaikutuksista.

Esitetyn laajennuksen mukaan pohjoinen laajennusalue sijoittuu pohjoisosaltaan vähintään 10 metrin etäisyydelle Natura-alueesta. Laajennus on tulossa nykyisen teollisuusalueen asemakaavan suojaviheralueelle (kaavamerkintä EV). Alueella on käynnistetty kaavaprosessi asemakaavan muuttamiseksi mm. Bolidenin jätealueen ja Kokkolan sataman laajenemissuunnitelmiin liittyen. Kaavoitusprosessi on keskeneräinen.

Ympäristönsuojeluviranomainen huomauttaa, että ympäristönsuojelulain 12 §:n mukaan luvanvaraista toimintaa ei saa sijoittaa asemakaavan vastaisesti.

Suojaviheralueen nykyinen laajuus on noin 200 metriä ja alue on metsäpeitteistä sekametsää, jossa on hietikkoisia aukkoja. Rannalla on osin Natura-alueelle ja osin EV-alueelle ulottuva ruovikoitunut rantaniittyalue.

Rummelö-Harrbådan rantaniittyjä on hoidettu aktiivisesti raivauksin, niitoin ja laiduntamalla noin 30 vuoden ajan ja linnusto on elpynyt. Rannoilla pesii vesilinnustoa, lokkilintuja, kahlaajalajistoa ja avointen niittyjen varpuslintuja, joista monet ovat uhanalaisluokituksessa silmälläpidettäviä (NT), vaarantuneita (VU) tai erittäin uhanalaisia. Jätealueen pohjoisella laajenemisalueella havaittiin vuoden 2019 luontoselvityksessä mm. erittäin uhanalaiseksi luokitellun (EN) sitruunavästäräkin reviiri. Laji on tavattu sen jälkeen laajenemisalueen tuntumassa myös toisena kesä kautena 2020 - luvulla ja laji todennäköisesti pesii alueella. Harrinniemen ja jätevedenpuhdistamon välisellä alueella hoitotoimet on aloitettu reilut kuusi vuotta sitten ja alueen rantaniitty on kehittymässä matalakasvustoiseksi ja rantalinnuston pesintää edistävään suuntaan. Myös jätealueen pohjoispuoliset ruovikoituneet niityt ovat potentiaalista rantalintujen pesimäaluetta, jossa on rantalinnustolle soveltuvaa lisääntymisympäristöä. Tämä edellyttää kuitenkin aktiivisia hoitotoimia.

Metsäisellä suojaviheralueella (EV) on ollut merkittävä maisemaa pehmentävä vaikutus Natura-alueen ja jätealueen välissä. Puusto myös sitoo pohjoisen suuntaan leviäviä pölypäästöjä ja vaimentaa Natura-alueelle kantautuvaa työmaaliikenteen ja työkoneneiden aiheutamaa melua.

Suojaviheralueella on perusteltu merkitys Natura-alueelle ja sen ulkopuolisellekin rantaluonnolle. Ei ole tarkoituksenmukaista heikentää Natura-alueen ja ranta-alueiden luonnonarvojen tilaa, johon jätealueen laajentaminen väistämättä johtaisi. Metsäisenä säilytettävillä suojaviheralueilla on lähimaisemassa myös merkittäviä maisemallisia vaikutuksia lieventävä vaikutus.

Itäinen laajennus

Itäisen laajennuksen osalta Kokkolan kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen pysyy aiemmin antamansa lausunnon 28.2.2024 kannalla ja suhtautuu varauksella ja osittain kriittisesti jätealueen laajentamiseen pohjavesialueen suuntaan. Kaupunginhallitus 11.3.2024 täydensi omassa lausunnossaan rakennus- ja ympäristölautakunnan 28.2.2024 antamaa lausuntoa aiemmasta lupahakemuksesta seuraavasti: "Kaupunginhallitus edellyttää, että kaatopaikan laajentaminen pohjavesialueen rajalle on vasta viimeinen laajennusvaihtoehto".

Kokkolan ympäristönsuojeluviranomainen katsoo, että nykyinen erillinen alue on parempi ratkaisu, kuin aiemmin esitetty alue ns. nojaavana rakenteena. Mikäli itäinen laajennus toteutuu, tulee alueen kokoa muuttaa ja siten jättää selvästi enemmän etäisyyttä pohjavesialueen rajaan, kuin suunnitelmista ilmenee. Lupaharkintaa tehdessä, tulisi lupaviranomaisen huomioida, että Liikelaitos Kokkolan Vedellä on tarkoitus tulevaisuudessa lisätä vedenottoa Patamäen pohjavesialueelta, jolloin sieppausalue saattaa siirtyä lähemmäksi jätealuetta. Lisäksi lupamääräyksillä on voitava varmistaa, että pohjaveden laatu ei heikkene jätealueen vesien, eikä myöskään jätealueen pölyämisen osalta.

Merenpuoleisen penkereen rakentaminen

Ympäristönsuojeluviranomainen toteaa, että merenpuoleisen tukipenkereen rakentaminen, koheesiomaiden mahdollinen ruoppaus ja vesialueen putkitus sekä täyttö eivät saa heikentää Kokkolan edustan vesimuodostumien ekologista tai kemiallista tilaa. Ympäristönsuojeluviranomainen muistuttaa, että vesien- ja merenhoidon tavoitteena on vesien hyvä tila vuoteen 2027 mennessä.

Yhteenveto

Kokkolan ympäristönsuojeluviranomainen katsoo, että rikkirikasteen poisto ja mahdollinen hyötykäyttö ovat positiivisia asioita ja merkittävä askel paremman kiertotalouden osalta. Rikkirikasteen poisto altaista 8A ja 8B antaa myös lisätilaa yhteisjätteen läjittämiselle.

Muutoin pitkällä aikavälillä jätealueen laajennus on vain väliaikainen ratkaisu. Jätealueen jätteille tulisi etsiä kokonaan vaihtoehtoinen ratkaisu niiden hyödyntämiseksi tai etsiä uusille teollisuusjätteille kokonaan uusi sijoituspaikka kauempana merestä, pohjavesialueesta sekä luontoarvoiltaan merkittävästä alueesta.

Johtava ympäristötarkastaja

Rakennus- ja ympäristölautakunta päättää lähettää aluehallintovirastolle edellä olevan ehdotuksen mukaisen lausunnon.

Päätös

Rakennus- ja ympäristölautakunta hyväksyi päätösesityksen.